

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧДУ ім. Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО
8 березня 2015 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на третій рік навчання на напрям підготовки
6.020303 «ФІЛОЛОГІЯ
(англійська, німецька, французька) – українська»
на 2015-2016 навчальний рік**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вступний іспит на 3 курс з української мови та літератури є формою контролю рівня теоретичних та практичних знань абітурієнтів або студентів інших навчальних закладів. У межах цього іспиту перевіряється та оцінюється практична та теоретична підготовка майбутніх студентів ЧДУ ім. Петра Могили з української мови, а саме: сформованість мовних, мовленнєвих, планувальних й організаційних навичок та умінь.

Мета програми: виявити теоретичні знання та практичні навички і встановити вихідний рівень володіння матеріалом. До програми включено найважливіші теми курсів «Історія української літератури», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства», «Сучасна українська літературна мова» першого та другого року навчання філологічних спеціальностей.

До вступного іспиту на 3 курс допускаються студенти інших ВУЗів, які виконали усі вимоги навчального плану за 1 та 2 курс напряму підготовки «Філологія (українська)», зокрема, програм з практичних курсів української мови та літератури і з теоретичних курсів («Вступ до літературознавства», «Вступ до мовознавства»).

Для проведення вступного іспиту організовується екзаменаційна комісія Інституту філології в складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно і діє протягом календарного року.

I. ВИМОГИ ДО СТУДЕНТІВ НА ВСТУПНОМУ ІСПИТІ

Іспит передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів предметно-фахової компетенції: мовної, мовленнєвої, соціокультурної. Студенти повинні володіти комунікативними вміннями і навичками, теоретичними аспектами української мови, вміти реалізувати здобуті знання в майбутній діяльності.

На вступному іспиті з української мови та літератури студенти повинні продемонструвати:

- знання тематичних, жанрово-стильових особливостей української усної народної творчості;
- чітке уявлення про особливості розвитку української літератури з часів Київської Русі до ХХ століття;
- знати зміст та естетичні особливості основних творів видатних українських письменників;
- правильне та вільне володіння українською мовою (з дотриманням усіх фонетичних, лексико-граматичних, стилістичних та прагмалінгвістичних норм) у різних ситуаціях спілкування;
- здатність встановлювати взаємозв'язки між мовними та мовленнєвими одиницями під час опрацювання конкретного матеріалу;

- володіння професійно-методичними вміннями: конструктивно-планувальними, комунікативно-навчальними, організаційними, розвиваючо-виховними і дослідницькими;

- володіння сучасними інформаційними технологіями.

II. СТРУКТУРА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Вступний іспит на 3 курс з української мови та літератури складається з двох завдань.

Перше завдання – письмовий тест для перевірки рівня знання основних аспектів української мови та літератури.

Друге завдання – інформаційно-усне повідомлення відповідно до запропонованої теми. Цей вид завдання дає змогу виявити вміння використовувати знання з теоретичних курсів («Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства»), висловлювати думки логічно та послідовно.

Час, що надається для виконання письмового завдання – 60 хвилин, усного завдання – 20 хвилин.

У програмі подається список рекомендованої літератури для підготовки до вступного іспиту.

III. ЗМІСТ ТЕОРЕТИЧНИХ КУРСІВ

1. Вступ до літературознавства

Навчальна дисципліна «Вступ до літературознавства» передбачає ознайомлення студентів з основними функціональними напрямками, принципами, категоріями, поняттями, термінологічним апаратом і підходами до аналізу художнього твору в літературознавстві.

Метою дисципліни є набуття студентами основних знань про 1) літературознавство як науку, 2) специфіку художньої літератури як виду мистецтва та її функції, 3) поетику літературного твору, 3) теорію літературного процесу.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з основним категоріальним апаратом літературознавства;

- розкрити феномен мистецтва і природи художнього образу;

- з'ясувати місце мистецтва слова серед інших видів мистецтв;

- ознайомити студентів з основами теорії жанрів;

- розкрити закони композиції літературних творів;

- показати складові частини мовної структури художніх текстів;

- ознайомити студентів з основами версифікації;

- ознайомити студентів з основними закономірностями літературного процесу.

Після завершення курсу студенти повинні знати:

- основні літературознавчі поняття та терміни;
- специфіку та функції літератури як одного з видів мистецтва;
- основи теорії жанрів;
- закони композиції літературних творів;
- складові частини мовної структури художніх текстів;
- основи версифікації;
- основні закономірності літературного процесу.

Окрім теоретичних знань, під час вивчення курсу студенти мають працювати над формуванням і розвитком навичок аналізу, опису і літературознавчої інтерпретації художніх текстів. Отже, після завершення курсу **студенти повинні вміти:**

- визначати жанр;
- виокремлювати змістові чинники твору (тему, ідею, проблему/проблематику, конфлікт, пафос, тенденцію);
- аналізувати основні фази сюжету, виокремлювати позасюжетні елементи;
- виокремлювати і аналізувати мовно-композиційні форми;
- аналізувати позицію автора щодо художнього світу, створеного ним;
- характеризувати мовно-стильовий аспект художнього твору;
- застосовувати контекст і ситуацію під час інтерпретації художнього тексту;
- розпізнавати основні фонетичні засоби організації художнього тексту та їхню естетичну функцію у конкретному творі;
- аналізувати систему віршування, метр, ритм, розмір віршів, характеризувати риму і строфіку поезій.

• Запропоновані теми для обговорення

- Літературознавство як наука. Комплекс літературознавчих дисциплін.
 - Мистецтво слова серед інших мистецтв. Специфіка словесної творчості.
 - Принципи традиційної класифікації літературних творів на роди і види/жанри.
 - Лірика та її жанри. Класифікація за різними жанровими ознаками.
 - Епос та епічні жанри. Принцип жанроутворення.
 - Драма як рід: генезис, особливості, основні жанри.
 - Міжродові та суміжні утворення у художній літературі: генезис, особливості, приклади (поема, байка, балада, дума, билина).
 - Тема й тематика, проблема й проблематика, художня ідея й тенденція літературного твору.
 - Фабула і сюжет. Співвідношення понять. Різні стадії розгортання сюжету.
 - Композиція. Сюжетні й позасюжетні елементи композиції.
 - Тропи: їх функція, основні види (метафора, метонімія, синекдоха).
- Проілюструвати відповідь прикладами.
- Поняття стилістичної фігури: їх функція, типи, приклади.

- Рима. Її функції у вірші, принципи класифікації.
- Строфа. Функції строфи в поетичному тексті. Різновиди строф.
- Літературний процес. Внутрішні й зовнішні чинники його розвитку.

2. Вступ до мовознавства

Дисципліна «Вступ до мовознавства» за освітньо-професійною програмою є нормативною дисципліною з циклу природничо-наукової (фундаментальної) підготовки.

Мета курсу полягає в ознайомленні студентів з основними проблемами загального мовознавства, з основами теорії науки про мову та її базовими поняттями.

Важливою складовою курсу є також розвиток у студентів здатності до свідомого вивчення й зіставлення різних мовних фактів, формування у них навичок лінгвістичного аналізу мовних одиниць, інтересу до лінгвістичних досліджень, формування навичок реферування наукової літератури, уміння співвідносити власне дослідження з проблематикою загального мовознавства.

Завданнями курсу є розгляд найважливіших питань: розкрити зміст поняття „мова”, з'ясувати походження людської мови, її функціонування і розвиток, дати пояснення головних мовних одиниць, їх взаємовідношень, витлумачити значення, місце, методи лінгвістичних досліджень і принципів класифікації мов, дати уявлення про етапи розвитку письма.

Опанування курсом буде процесом пізнання, яке має дати результат цього пізнання, тобто знання з мовознавчої науки.

По закінченню курсу студенти повинні **знати**:

- предмет і об'єкт мовознавства;
- терміни і поняття курсу;
- типи лінгвістичних словників;
- основні методи дослідження мови;
- функції мови;
- причини проблематичності у розв'язанні питання походження мови;
- закономірності розвитку та зникнення мов;
- генеалогічну й типологічну класифікацію мов;
- структуру мови як знакової системи (ієрархію мовних рівнів, одиниці мовних рівнів та їх визначення, специфіку відношень у системі мови).

На підставі одержаних знань студенти мають демонструвати такі **вміння**:

- описувати мовні явища в термінах і поняттях курсу;
- характеризувати одиниці мовної системи;
- виявляти особливості функціонування мовних одиниць у мовленні;
- користуватися відповідними словниками в процесі аналізу мовних (мовленнєвих) явищ.

Запропоновані теми для обговорення

1. Предмет, завдання, місце і значення науки про мову. Галузі мовознавства. Наукове і практичне значення мовознавства.
2. Орфографія та її принципи.
3. Одиниці мови, їх функції.
4. Поняття морфеми. Виділення морфем і встановлення їх значення.
5. Слово як назва предмета; номінативна функція слова.
6. Поняття системи і структури мови. Розділи мовознавства, що вивчають структуру й систему мови.
7. Фонологія. Поняття фонеми.
8. Фонетичне членування мови: такт (фонетичне слово, проклітики й енклітики), синтагма.
9. Система вокалізму. Класифікація звуків за артикуляційними й акустичними ознаками.
10. Словозмінна і словотвірна функції афіксів.
11. Дослідні методи в мовознавстві (розрізнення синхронії й діяхронії у вивченні мов; поняття архетипу).
12. Види і варіанти морфем.
13. Слово, лексема, словоформа і форма слова.
14. Генеалогічна й типологічна класифікація мов. Принципи класифікації праїндоевропейської мовної сім'ї.
15. Лексикологія як наука про слово. Поняття лексеми як слова-типу і слова-члена.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НА ВСТУПНОМУ ІСПИТІ

При перевірці тестових завдань кожне з них оцінюється у 1 бал. Таким чином, за відповіді на 50 запитань абітурієнт може отримати 50 балів. Кожне відкрите запитання оцінюється у 25 балів, відповідно за 2 відповіді можна отримати 50 балів. Максимальна загальна оцінка - 100 балів. Набрані бали включаються до загального вступного рейтингу абітурієнта.

Шкала оцінювання знань є такою:

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінки за національною шкалою
		екзамен
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

Встановлені критерії оцінювання достатності знань студентів при вступі на навчання для отримання ОКР магітра є такими:

Бали	Критерії оцінювання
90 – 100 «Відмінно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Абітурієнт показує при цьому глибоке оволодіння матеріалом, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.
75 – 89 «Добре»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальних дисциплін, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. Абітурієнт питання висвітлює повно, висвітлення їх завершене висновками, виявлене вміння аналізувати факти й події, а також виконувати навчальні завдання. У відповідях допущені несуттєві помилки, може мати місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення студента до фактів.
60 – 74 «Задовільно»	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; абітурієнт у цілому оволодів суттю питань з даної теми, виявляє знання лекційного матеріалу, навчальної літератури, намагається аналізувати факти й події, робити висновки. Але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1 – 59 «Незадовільно»	Оцінюється завдання, що не виконане, або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Абітурієнт виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення. У відповідях припущені суттєві помилки.

V. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький А. О. Про мову й мовознавство. – К.: АртЕк, 1997.- 224с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360с.
3. Єрмоленко С. Я., Бирик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либіль, 2001. – 224с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти.- К.: Академія, 2000. – 368с.
5. Левицький Ю. М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. Львів: Місіонер, 1998. – 98с.
6. Лингвистический энциклопедический словарь. / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – 2-е изд., доп. – М.: БРЭ, 2002.- 684с.
7. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э. Розенталь, М.А. Теленкова. – М.: Русский язык, 2001.- 176с.
8. Українська мова. Енциклопедія / Редкол. Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), Зяблик М. П. та ін. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – 912с.
9. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник. К.: АртЕк, 1998. – 336с.
10. Ющук І. П. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 358с.
11. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / під ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 1996. – 636 с.
12. Безпечний І. Теорія літератури. – К., 2009.
13. Вступ до літературознавства. Хрестоматія. – Упорядник Н.І. Бернадська. – К., 1995. – 436 с.
14. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: підручник. – К.: Либідь, 2001. – 488 с.
15. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.

16. Лотман Ю.М. О поэтах и поэзии. Анализ текста. Статьи и исследования : Заметки. Рецензии. Выступления. / Юрий Лотман. – СПб. : Искусство, 1998. – 848 с.

17. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. – К.: Правда Ярославичів, 1998. – 448 с.

18. Успенський Б.А. Поэтика композицій / Борис Успенский. – СПб. Азбука, 2000. – 272 с.

19. Ференц Н.С. Основи літературознавства : підручник [Ел. ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/literatura/osnovi_literaturoznavstva_-_ferents_ns

20. Хализев В.Е. Теория литературы : учебник / В.Е. Хализев. – 4-е узд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 2004. – 405 с.

Програму розглянуто на засіданні
кафедри української філології,
теорії та історії літератури
протокол № 7 від "10" березня 2015 р.

Завідувач кафедри української філології,
теорії та історії літератури

 І.І.Даниленко

Програму схвалено на засіданні
приймальної комісії університету
протокол № 2 від "30" березня 2015 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Л.В. Шерстюк